

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

26. veebruar 2015*

Eelotsusetaotlus — Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala — Varjupaik —
Direktiiv 2004/83/EÜ — Artikli 9 lõike 2 punktid b, c ja e — Kolmandate riikide kodanike või
kodakondsuseta isikute pagulaseks kvalifitseerumise miinimumnõuded — Pagulasseisundi saamise
tingimused — Tagakiusamisaktid — Ameerika Ühendriikide relvajõudude liikme karistamine Iraagis
peetavas sõjas teenimisest keeldumise eest

Kohtuasjas C-472/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bayerisches Verwaltungsgericht München'i (Saksamaa) 20. augusti
2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. septembril 2013,
menetluses

Andre Lawrence Shepherd

versus

Bundesrepublik Deutschland,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, Euroopa Kohtu asepresident K. Lenaerts teise koja
kohtuniku ülesannetes, kohtunikud J.-C. Bonichot (ettekandja), A. Arabadjiev ja J. L. da Cruz Vilaça,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. juuni 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- A. L. Shepherd, esindaja: *Rechtsanwalt* R. Marx,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, A. Wiedmann ja K. Petersen,
- Kreeka valitsus, esindaja: M. Michelogiannaki,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman ja B. Koopman,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: M. Holt, keda abistas *barrister* S. Fatima,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Condou-Durande ja W. Bogensberger,
olles 11. novembri 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta (ELT L 304, lk 12; ELT eriväljaanne 19/07, lk 96) artikli 9 lõike 2 punkte b, c ja e.
- 2 See taotlus esitati Ameerika Ühendriikide kodaniku A. L. Shepherdi ja Bundesrepublik Deutschlandi vahelises vaidluses viimase otsuse üle keelduda talle pagulasseisundi andmisest.

Õiguslik raamistik

Pagulasseisundi konventsioon

- 3 Pagulasseisundi konventsiooni, millele kirjutati alla 28. juulil 1951 Genfis ja mis jõustus 22. aprillil 1954 (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954); edaspidi „Genfi konventsioon”) (täiendatud New Yorkis alla kirjutatud 31. jaanuari 1967. aasta pagulasseisundi protokolliga, mis jõustus 4. oktoobril 1967), artikli 1 jaotise A lõike 2 esimese lõigu kohaselt kohaldatakse mõistet „pagulane” kõigile isikutele, kes „põhjendatult kartes tagakiusamist rassi, usu, rahvuse, sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitiliste veendumuste pärast viibib väljaspool kodakondsusjärgset riiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha saada sellelt riigilt kaitset või kes nimetatud sündmuste tagajärjel viibib kodakondsusetuna väljaspool oma endist asukohariiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha sinna tagasi pöörduda”.

Direktiiv 2004/83

- 4 Direktiiv 2004/83 sisaldab järgmisi põhjendusi:

„(1) Ühine varjupaigapoliitika, sealhulgas Euroopa ühine varjupaigasüsteem on osa Euroopa Liidu eesmärgist luua järk-järgult vabadusel, turvalisusel ja õiglusel rajanev ala, mis on avatud isikutele, kes neist sõltumatute asjaolude tõttu taotlevad õiguspäraselt kaitset [liidus].

[...]

(3) Genfi konventsioon [...] sätesta[b] pagulaste kaitse alase rahvusvahelise õiguskorra nurgakivi.

[...]

(6) Käesoleva direktiivi põhieesmärk on ühelt poolt tagada, et liikmesriigid kohaldavad ühiseid kriteeriume isikute tuvastamiseks, kellel on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele, ja teiselt poolt tagada, et neile isikutele on kõigis liikmesriikides kättesaadav hüvitiste minimaalne tase.

[...]

(16) Tuleks sätestada pagulasseisundi määramise ja sisu miinimumnõuded, millest liikmesriikide pädevad siseriiklikud asutused juhendatakse Genfi konventsiooni kohaldamisel.

(17) On vaja kehtestada ühised kriteeriumid varjupaigataotlejate tunnustamiseks pagulastena Genfi konventsiooni artikli 1 tähenduses.”

5 Direktiivi 2004/83 artikli 1 kohaselt on selle eesmärk sätestada ühelt poolt kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes rahvusvahelise kaitse kohaldamise miinimumnõuded ning teiselt poolt antud kaitse sisu.

6 Selle direktiivi artikli 2 punkti c kohaselt on „pagulane” „kolmanda riigi kodanik, kes põhjendatud kartuse tõttu rassilise, usulise, rahvusel, poliitilistel vaadetel või teatavasse sotsiaalsesse gruppi kuulumisel põhineva tagakiusamise ees viibib väljaspool kodakondsuse riiki ja ei saa või kõnealuse kartuse tõttu ei taha anda ennast nimetatud riigi kaitse alla [...]”.

7 Nimetatud direktiivi artikkel 4 määratleb nende faktide ja asjaolude hindamise tingimused, mis rahvusvahelise kaitse taotleja peab esitama. Selle artikli lõikes 3 on sätestatud:

„Rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine peab toimuma individuaalsetel alustel ning selle käigus arvestatakse järgmist:

- a) kõik asjaomased faktid, mis on seotud päritoluriigiga taotluse kohta otsuse tegemise ajal, sealhulgas päritoluriigi õigusnormid ja nende kohaldamise viis;
- b) taotleja esitatud asjaomased avaldused ja dokumendid, sealhulgas teave selle kohta, kas taotlejale on saanud või võib saada osaks tagakiusamine [...];
- c) taotleja individuaalne positsioon ja isiklikud asjaolud, sealhulgas sellised tegurid nagu taust, sugu ja vanus, et hinnata, kas taotleja suhtes toime pandud või võimalikud aktid annavad taotleja isiklikest asjaoludest lähtudes välja tagakiusamise või tõsise kahju mõõdu;

[...]”.

8 Sama direktiivi artikkel 9 „Tagakiusamisaktid” määratleb need lõigetes 1 ja 2 järgmiselt:

„1. Tagakiusamisaktid Genfi konventsiooni artikli [1 jaotise A] tähenduses peavad:

- a) olema olemuse või kordumise poolest piisavalt tõsised, et need kujutaksid endast põhiliste inimõiguste rasket rikkumist, eelkõige õiguste rikkumist, mille suhtes ei saa teha [4. novembril 1950 Roomas allkirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni] artikli 15 lõike 2 alusel erandit; või
- b) olema kogum mitmesugustest meetmetest, sealhulgas inimõiguste rikkumisest, mis on piisavalt raske, et mõjutada isikut samal viisil, nagu nimetatud punktis a.

2. Tagakiusamisaktid vastavalt lõike 1 määratlusele võivad muu hulgas esineda järgmisel kujul:

[...]

- b) õigus-, haldus-, politsei- ja/või kohtumeetmed, mis on olemuslikult diskrimineerivad või mida rakendatakse diskrimineerival viisil;
- c) süüdimõistmine või karistamine, mis on ebaproportsionaalne või diskrimineeriv;

[...]

- e) süüdimõistmine või karistamine sõjaväeteenistusest keeldumise eest kokkupõrkes, mille puhul sõjaväeteenistus hõlmaks artikli 12 lõikes 2 sätestatud väljaarvamisklauslite alla kuuluvaid kuritegusid või akte;

[...]”.

- 9 Direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 3 kohaselt peab artiklis 10 nimetatud tagakiusamise põhjuste ja tagakiusamisaktide vahel olema seos.

- 10 Sama direktiivi artikli 12 „Erandid” lõiked 2 ja 3 sätestavad:

„2. Kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut ei tunnistata pagulaseks, kui on tõsine alus arvata, et:

- a) ta on pannud toime rahunvastase kuriteo, sõjakuriteo või inimsusevastase kuriteo, nagu need on määratletud rahvusvahelistes õigusaktides, millega nähakse ette selliseid kuritegusid käsitlevad sätted;
- b) ta on sooritanud väljaspool varjupaigariiki raske mittepoliitilise kuriteo enne pagulasena vastuvõtmist; mis tähendab elamisloa väljastamise aega pagulasseisundi andmise alusel; rasketeks mittepoliitilisteks kuritegudeks võib liigitada eriti julmad teod, isegi kui need on toime pandud väidetavalt poliitilisel eesmärgil;
- c) ta on olnud süüdi tegudes, mis on vastuolus ÜRO põhikirja preambulis ning artiklites 1 ja 2 sätestatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni eesmärkide ja põhimõtetega.

3. Lõiget 2 kohaldatakse isikute suhtes, kes õhutavad või osalevad selles nimetatud kuritegudes või aktides.”

- 11 Vastavalt sama direktiivi 2004/83 artiklile 13 annab liikmesriik taotlejale pagulasseisundi, kui ta vastab eelkõige direktiivi artiklites 9 ja 10 sätestatud tingimustele.

Saksamaa õigus

- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab 27. juuli 1993. aasta Asylverfahrensgesetz'i (varjupaigamenetluse seadus) (*BGBL.* 1993 I, lk 1361) § 3 lõigetele 1 ja 2 redaktsioonis, mis avaldati 2. septembril 2008 (*BGBL.* 2008 I, lk 1798; edaspidi „AsylVfG”), mille kohaselt:

„1. Välismaalane on pagulane [Genfi] konventsiooni tähenduses siis, kui riigis, mille kodanik ta on või kus oli tema kui kodakondsuseta isiku alaline elukoht, ohustavad teda ohud, mis on loetletud 30. juuli 2004. aasta Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet'i (seadus välismaalaste liitvabariigi territooriumil viibimise, töötamise ja integratsiooni kohta) (*BGBL.* 2004 I, lk 1950; edaspidi „Aufenthaltsgesetz”) § 60 lõikes 1.

2. Välismaalast ei tunnistata pagulaseks lõike 1 tähenduses, kui on tõsist alust arvata, et:

- 1) ta on pannud toime rahunvastase kuriteo, sõjakuriteo või inimsusevastase kuriteo, nagu need on määratletud rahvusvahelistes õigusaktides, millega nähakse ette selliseid kuritegusid käsitlevad sätted;

- 2) ta on enne pagulasena vastuvõtmist toime pannud raske mittepoliitilise kuriteo väljaspool Saksamaa Liitvabariigi territooriumi, eriti kui tegemist on eriti jõhkra teoga, isegi kui see on väidetavalt toime pandud poliitilistel eesmärkidel, või
- 3) ta on toime pannud ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevaid tegusid.

Esimeses lauses sätestatu kehtib ka välismaalastele, kes on teisi sellistele kuritegudele või tegudele kihutanud või on neis muul viisil osalenud.”

- 13 Aufenthaltsgesetzi § 60 lõige 1 vastavalt 25. veebruaril 2008 avaldatud redaktsioonile (*BGBI.* 2008 I, lk 162) on sõnastatud järgmiselt:

„1. „[Genfi] konventsiooni kohaselt [...] ei saadeta välismaalast välja riiki, kus tema elu või vabadus on ohus rassi, usu, kodakondsuse, sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitiliste veendumuste pärast. [...] Esimeses lauses viidatud tagakiusamise põhjustaja võib olla

- a) riik,
- b) riiki või olulist osa riigi territooriumist valitsevad erakonnad või organisatsioonid või
- c) mitteriiklikud isikud, kui on võimalik tõendada, et punktides a ja b nimetatud isikud, sealhulgas rahvusvahelised organisatsioonid, ei saa või ei taha pakkuda kaitset tagakiusamise eest, ja seda olenemata sellest, kas riigis kehtib riigivõim või mitte,

välja arvatud juhul, kui on olemas võimalus leida ohutu paik riigi sees. Esimeses lauses viidatud tagakiusamise tuvastamisel tuleb lisaks kohaldada [direktiivi 2004/83] artikli 4 lõiget 4 ja artikleid 7–10. Kui välismaalane tugineb selle lõike kohasele väljasaatmiskeelule, teeb Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [(migratsiooni- ja pagulaste amet)] [...] varjupaigamenetluses kindlaks, kas esimeses lauses loetletud tingimused on täidetud ja kas välismaalasele tuleb anda pagulasseisund. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge otsust saab vaidlustada vaid [AsylVfG] sätete kohaselt.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 14 A. L. Shepherd, kes on Ameerika Ühendriikide kodanik, astus 2003. aasta detsembris Ameerika Ühendriikide sõjaväeteenistusse, mis hõlmas 15-kuulist tegevteenistust. Ta läbis helikopteri hooldustehniku koolituse ning 2004. aasta septembris viidi ta üle õhutõrjepataljoni, mis asus Katterbachis (Saksamaa). Tema väeosa sel ajal juba osales Iraagi sõjas ja seetõttu liitus ta Tikriti (Iraak) lähedal asuva Speicheri sõjaväebaasiga.
- 15 Ajavahemikul 2004. aasta septembrist kuni 2005. aasta veebruarini hooldas ta helikoptereid ning otseses sõjategevuses ja lahingutes ta ei osalenud.
- 16 2005. aasta veebruaris pöördus väeosa tagasi Saksamaal asuvasse baasi. A. L. Shepherd pikendas oma lepingut.
- 17 1. aprillil 2007 sai ta tegevuskäsu liituda taas oma väeosaga Iraagis. Enne Saksamaalt lahkumist lahkus kaebaja 11. aprillil 2007 sõjaväest, leides, et ta ei soovi enam osaleda Iraagi vastu peetavas tema väitel õigusvastases sõjas ja selle käigus tema arvates toime pandavates sõjakuritegudes. Ta elas oma tuttava juures, kuni 2008. aasta augustini, mil ta esitas Saksamaa pädevatele ametiasutustele varjupaigataotluse. Oma taotluse põhjendustes väitis ta sisuliselt seda, et Iraagis teenimisest keeldumise tõttu ähvardab teda kriminaalkaristus ning kuna sõjaväest deserteerimine on Ameerika Ühendriikide vaatevinklist raske kuritegu, toob see kaasa ühiskondliku halvakspanu tema riigis.

- 18 Bundesamt für Migration und Flüchtlinge jättis 31. märtsi 2011. aasta otsusega tema varjupaigataotluse rahuldamata.
- 19 Kaebaja palus eelotsusetaotluse esitanud kohtul see otsus tühistada ja anda talle pagulasseisund. Ta tugines AsylVfG § 3 lõigetele 1 ja 4 koosmõjus Aufenthaltsgesetz'i § 60 lõikega 1.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu jaoks on lisaks küsimusele, kas deserteerimise tõttu ähvardab taotlejat tulevikus tema päritoluriigis tagakiusamine, oluline muu hulgas kindlaks määrata relvajõudude liikme hõivatuse tase sõjalistes operatsioonides, selleks et sanktsioonid tema deserteerimise eest kvalifitseeruksid „tagakiusamisaktidena” direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e tähenduses, kuna seal esinev väljend „sõjaväeteenistus[, mis hõlmab] artikli 12 lõikes 2 sätestatud [...] kuritegusid” ei ole selgelt määratletud.
- 21 Neil asjaoludel otsustas Bayerisches Verwaltungsgericht München menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e tuleb tõlgendada nii, et kaitse laieneb vaid isikutele, kelle konkreetne sõjaline ülesanne on osaleda vahetult lahingutegevuses, seega relvastatud võitluses, või kellel on õigus anda käske selliste sõjaliste operatsioonide läbiviimiseks (esimene võimalus), või võivad viidatud sättes ette nähtud kaitse alla kuuluda ka relvajõudude muud liikmed, kui nende ülesanded piirduvad väeüksusele logistilise ja tehnilise abi osutamisega väljaspool tegelikku lahingutegevust ja mõjutavad tegelikku sõjategevust vaid kaudselt (teine võimalus)?

2. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse teise võimaluse kohaselt:

Kas direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e tuleb tõlgendada nii, et sõjaväeteenistus (rahvusvahelises või riigisiseses) sõjalises konfliktis peab valdavalt või süstemaatiliselt kutsuma üles või kohustama panema toime kuritegusid või akte direktiivi 2004/83 artikli 12 lõike 2 tähenduses (esimene võimalus), või piisab sellest, et varjupaigataotleja tõendab, et relvajõud, mille liige ta on, panid piirkonnas, kus ta teenis, üksikjuhtudel toime kuritegusid direktiivi 2004/83 artikli 12 lõike 2 punkti a tähenduses seetõttu, et üksikud tegevuskäsud osutusid kuritegelikeks viidatud tähenduses, või seetõttu, et konkreetset isikud ületasid oma võimupiire (teine võimalus)?

3. Juhul kui teisele küsimusele vastatakse teise võimaluse kohaselt:

Kas pagulasseisund antakse vaid siis, kui ka edaspidi on väga suure tõenäosusega ja ilma mõistlike kahtlusteta oodata rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumisi, või piisab sellest, et varjupaigataotleja loetleb faktid, mis annavad alust eeldada selliste kuritegude (vältimatut või tõenäolist) toimepanekut konkreetses sõjalises kokkupõrkes, mistõttu ei ole välistatud võimalus, et isik võidakse nendesse kaasata?

4. Kas leppimatus rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumistega või selliste rikkumiste eest karistamine sõjaväeteenistust puudutavaid vaidlusi menetlevate kohtute poolt välistab direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e alusel pagulaskaitse andmise või ei ole see asjaolu oluline?

Või peab karistuse olema määranud koguni Rahvusvaheline Kriminaalkohus?

5. Kas asjaolu, et relvajõudude kasutamine või sõjalist sekkumist ettenägev otsus põhineb rahvusvahelise üldsuse heakskiidul või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu mandaadil, välistab pagulaskaitse andmise?

6. Kas pagulaskaitse andmisel direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e alusel on nõutav, et varjupaigataotlejat võib teenistuskohustuste täitmisel süüdi mõista Rahvusvahelise Kriminaalkohtu statuutide kohaselt (esimene võimalus), või kaitstakse isikut pagulasena juba siis, kui seda künnist ei ole ületatud, seega kui varjupaigataotleja ei pea kartma kriminaalkorras karistamist, kuid sõjaväeteenistus on sellegipoolest vastuolus tema südametunnistusega (teine võimalus)?
7. Juhul kui kuuendale küsimusele tuleb vastata teise võimaluse kohaselt:

Kas asjaolu, et varjupaigataotleja ei kasutanud võimalust läbida korraline sõjaväeteenistusest keeldumise menetlus, kuigi tal oleks olnud selleks võimalus, välistab pagulaskaitse andmise eespool nimetatud sätete alusel või tuleb pagulaskaitse andmine kõne alla ka siis, kui tegemist on hiljutise süümelistel kaalutlustel tehtud otsusega?
8. Kas sõjaväest väljaheitmine koos kõikide sõjaväeliste auastmete äravõtmisega, vabaduskaotusliku karistuse määramine ja sellega seotud ühiskondlik halvaksapanu ja ebasoodsam olukord on tagakiusamisakt direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti b või punkti c tähenduses?"

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 22 Esiteks tuleb meeles pidada, et direktiivi 2004/83 põhjendustest 3, 16 ja 17 ilmneb, et Genfi konventsioon kujutab endast pagulaste kaitse alase rahvusvahelise õiguskorra nurgakivi ning et pagulasseisundi andmise tingimusi ja selle seisundi sisu käsitlevad direktiivi sätted võeti vastu selleks, et aidata liikmesriikide pädevaid asutusi nimetatud konventsiooni kohaldamisel, tuginedes ühistele mõistetele ja tingimustele (kohtuotsus X jt, C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Direktiivi 2004/83 sätteid tuleb seega tõlgendada direktiivi üldist ülesehitust ja eesmärki arvestades ning kooskõlas Genfi konventsiooni ja teiste ELTL artikli 78 lõikes 1 viidatud asjakohaste lepingutega. Nagu ilmneb selle direktiivi põhjendusest 10, tuleb tõlgendamisel järgida ka Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud õigusi (kohtuotsus X jt, EU:C:2013:720, punkt 40).
- 24 Teiseks tuleb meeles pidada, et direktiivi 2004/83 artikli 2 punkti c kohaselt on pagulane eeskätt kolmanda riigi kodanik, kes „põhjendatud kartuse tõttu” rassilise, usulise, rahvusel, poliitilistel vaadatel või teatavasse sotsiaalsesse gruppi kuulumisel põhineva „tagakiusamise ees” viibib väljaspool kodakondsuse riiki ja ei saa või „kõnealuse kartuse tõttu” ei taha anda ennast nimetatud riigi „kaitse” alla. Asjaomane kodanik peab seega tema päritoluriigis esinevate asjaolude tõttu põhjendatult kartma enda tagakiusamist vähemalt ühel direktiivis ja Genfi konventsioonis nimetatud viiest põhjusest (kohtuotsus Salahadin Abdulla jt, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ja C-179/08, EU:C:2010:105, punktid 56 ja 57).
- 25 Kolmandaks tuleb rõhutada, et direktiivi 2004/83 artiklis 9 on määratletud, milliste asjaolude põhjal saab järeldada, et akti puhul on tegemist tagakiusamisega Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A tähenduses. Selles osas on täpsustatud direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis a, et asjaomased aktid peavad olema olemuse või kordumise poolest piisavalt tõsised, et need kujutaksid endast põhiliste inimõiguste rasket rikkumist, eriti nende absoluutsete õiguste rikkumist, millest Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 15 lõike 2 kohaselt ei ole võimalik erandit teha. Peale selle on direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis b täpsustatud, et kogumit mitmesugustest meetmetest, sealhulgas inimõiguste rikkumisest, mis on piisavalt raske, et mõjutada isikut samal viisil, nagu on nimetatud direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis a, tuleb samuti pidada tagakiusamiseks. Nendest sätetest tuleneb, et

selleks, et põhiliste inimõiguste rikkumist võiks pidada tagakiusamiseks Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A tähenduses, peab see olema teatud raskusastmega (kohtuotsus X jt, EU:C:2013:720, punktid 51–53).

- 26 Neljandaks on oluline märkida, et vastavalt direktiivi 2004/83 artikli 4 lõike 3 punktidele a, b ja c tuleb rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise käigus arvesse võtta kõik asjaomased faktid, mis on seotud päritoluriigiga taotluse kohta otsuse tegemise ajal, taotleja esitatud asjaomased avaldused ja dokumendid ning taotleja individuaalne positsioon ja isiklikud asjaolud.
- 27 Direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab esimeses seitsmes küsimuses, ning artikli 9 lõike 2 punkte b ja c, millele nimetatud kohus viitab kaheksandas küsimuses, tuleb tõlgendada nendest kaalutlustest lähtuvalt.
- 28 Seda silmas pidades tuleb meelde tuletada ka seda, et direktiivi 2004/83 artikli 9 lõige 2 sätestab, et „[t]agakiusamisaktid vastavalt lõike 1 määratlusele võivad muu hulgas esineda järgmisel kujul: [...] b) õigus-, haldus-, politsei- ja/või kohtumeetmed, mis on olemuslikult diskrimineerivad või mida rakendatakse diskrimineerival viisil; c) süüdimõistmine või karistamine, mis on ebaoproportsionaalne või diskrimineeriv; [...] e) süüdimõistmine või karistamine sõjaväeteenistusest keeldumise eest kokkupõrkes, mille puhul sõjaväeteenistus hõlmaks artikli 12 lõikes 2 sätestatud väljaarvamisklauslite alla kuuluvaid kuritegusid või akte”.
- 29 Lisaks, mis puudutab direktiivi 2004/83 artikli 12 lõiget 2, siis nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 39–43 märkis, on põhikohtuasja kontekstis asjakohane ainult selle lõike punktis a sisalduv viide „sõjakuritegudele”.

Esimene ja seitsmes küsimus

- 30 Oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e tuleb tõlgendada nii, et eelkõige asjaomase sõjaväelase teenistusülesannete, tema väidetava teenistusülesannete täitmisest keeldumise ning kõnealuse kokkupõrke ja sellega kaasnevate kuritegude laadist tulenevad teatavad asjaolud mõjutavad otsustavalt hinnangut, mille liikmesriikide ametiasutused peavad andma, et kontrollida, kas niisugune olukord nagu põhikohtuasjas kuulub nende sätete kohaldamisalasse.
- 31 Enne niisuguste asjaolude ulatuse hindamist tuleb ühelt poolt märkida, et selles osas ei ole vaidlust, et põhikohtuasjas pagulasseisundit taotlevat kodanikku võib tema päritoluriigis ohustada süüdimõistmine ja karistus sõjaväeteenistusest keeldumise eest kokkupõrkes. Seetõttu, nagu ilmneb ka eelotsusetaotlusest, puudutavad käesolevad küsimused mitte tagakiusamise põhjuseid, mis on sätestatud direktiivi 2004/83 artiklis 10, vaid üksnes asjaolusid, mis on nõutavad selleks, et neid süüdistusi ja karistusi saaks käsitada selle direktiivi artikli 9 lõike 2 punktis e nimetatud „tagakiusamisaktidena”.
- 32 Teiselt poolt on oluline meeles pidada, et direktiivi 2004/83 eesmärk – nagu ilmneb eeskätt selle põhjendustest 1 ja 6 – on tuvastada isikud, kellel olude sunnil on tõeline ja seaduslik vajadus rahvusvahelise kaitse järele liidus. Selle direktiivi kontekst on oma olemuselt humanitaarne (vt selle kohta kohtuotsus B ja D, C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661, punkt 93).
- 33 Selles kontekstis tuleb märkida, et direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkt e – kuivõrd selles viidatakse sõjaväeteenistusest keeldumisele kokkupõrkes, kui see teenistus hõlmaks sõjakuritegude toimepanemist – ei sea mingeid piiranguid isikutele, keda niisugune teenistus puudutab. Seega tuleb nentida, et neid sätteid vastu võttes ei tahtnud liidu seadusandja piirata selle võimaluse andmist teatavatele sõjaväeteenistuses olevatele isikutele lähtuvalt eeskätt nende sõjaväelisest auastmest, teenistusse

võtmise tingimustest või teenistusülesannete laadist. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 32 märkis, on nende sätetega hõlmatud kõik sõjaväelased, sealhulgas järelikult ka logistiline ja abipersonal.

- 34 Igal juhul, võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 32 meelde tuletatud direktiivi 2004/83 eesmärki tuvastada isikud, kellel olude sunnil on tõeline ja seaduslik vajadus rahvusvahelise kaitse järele liidus, on sõjaväelaseks olemine vajalik, kuid mitte piisav tingimus direktiivi artikli 9 lõike 2 punktis e viidatud kaitse saamiseks.
- 35 Esiteks, mis puudutab direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e kohaldamise tingimusi, siis tuleb esmalt märkida, et see säte viitab kokkupõrkele. Sellest järeldub, et igasugune sõjaväeteenistusest keeldumine mis tahes põhjusel ei saa väljaspool niisugust kokkupõrget kuuluda selle sätte kohaldamisalasse. Asjaolud, mille ulatuse hindamist selle kohaldamisala piiritlemiseks Euroopa Kohtult paluti, peavad järelikult olema konkreetse kokkupõrkega otseselt seotud.
- 36 Teiseks tuleneb ka direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e sõnastusest, et sõjaväeteenistus kui selline peab hõlmama sõjakuritegude toimepanemist. See säte ei viita üksnes olukorrale, kus varjupaigataotleja peab need kuriteod isiklikult toime panema.
- 37 Siit järeldub, et liidu seadusandja soovis, et selle teenistuse üldist konteksti võetaks objektiivselt arvesse. Selle tulemusena ei ole põhimõtteliselt välistatud olukorrad, kus varjupaigataotleja osaleb vaid kaudselt niisuguste kuritegude toimepanemises, kuna ta ei kuulu lahinguüksusesse, vaid näiteks logistilisse või abiüksusesse. Seetõttu asjaolu, et huvitatud isikut ei saa üksnes kaudse osalemise tõttu karistusõiguse ja eelkõige Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kriteeriumide alusel isiklikult vastutusele võtta, ei saa olla takistuseks kaitsele, mis tuleneb direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punktist e.
- 38 Kuigi rahvusvaheline kaitse ei ole ette nähtud üksnes neile, kes võiksid isiklikult osaleda sõjakuritegudeks kvalifitseeruvate aktide toimepanemises, eeskätt lahinguüksused, võib see siiski laieneda ainult neile muudele isikutele, kelle teenistusülesannete täitmine võib piisavalt otseselt ja mõistliku usutavusega viia niisugustes aktides osalemiseni.
- 39 Kolmandaks tuleb märkida, et direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e eesmärk on kaitsta varjupaigataotlejat, kes keeldub sõjaväeteenistusest, kuna ta ei taha hakata tulevikus toime panema selliseid akte, millele viidatakse selle direktiivi artikli 12 lõikes 2. Huvitatud isik saab seega tugineda vaid niisuguste aktide toimumise usutavusele. Sellest järeldub, et nimetatud direktiivi sätteid ei saa tõlgendada nii, et need hõlmavad eranditult olukordi, kus on tõendatud, et üksus, kuhu varjupaigataotleja kuulub, on juba pannud toime sõjakuritegusid. Samuti ei saa eeldada, et Rahvusvaheline Kriminaalkohus oleks selle üksuse tegevuse eest juba sanktsioone määranud, isegi kui oletada, et ta on käesolevas asjas pädev.
- 40 Neljandaks ja viimaseks tuleb märkida, et kuigi nende faktide hindamisel, mida direktiivi 2004/83 artikli 4 lõike 3 kohaselt peavad üksnes siseriiklikud ametiasutused kõnealuse teenistusolukorra kvalifitseerimiseks kohtu kontrolli all läbi viima, võivad teatavad sündmused – näiteks eeskätt üksuse, kuhu varjupaigataotleja kuulub, varasem tegevus või selle üksuse liikmete kriminaalkorras süüdimõistmised – olla üheks näitajaks, mille kohaselt on võimalik, et see üksus paneb toime uusi sõjakuritegusid, ei saa need sündmused üksi olla kuidagi automaatseks tõendiks selle kohta, et hetkel, mil varjupaigataotleja tegi otsuse teenistusest keelduda, oleks niisuguste kuritegude toimepanemine olnud usutav. Hindamine, mille peavad seega läbi viima siseriiklikud ametiasutused, saab nendes tingimustes tugineda üksnes tõendite kogumile, mis kõiki kõnealuseid asjaolusid arvesse võttes ainsana saab tõendada, et see teenistusolukord võib usutavalt viia niisuguste aktide toimepanemiseni.
- 41 Teiseks, mis puudutab seda, millist tähtsust tuleks omistada asjaolule, et asjaomases riigis on sõjakuriteod karistatavad, või sellele, et sõjaline sekkumine põhines ÜRO Julgeolekunõukogu mandaadil või isegi rahvusvahelise üldsuse konsensusel, siis tuleb ühelt poolt märkida, et nimetatud

Julgeolekunõukogu resolutsiooni alusel toimunud sõjaline sekkumine annab põhimõtteliselt kõik tagatised selleks, et selle käigus sõjakuritegusid ei toimuks, ning sama puudutab põhimõtteliselt ka operatsiooni, mille suhtes on olemas rahvusvaheline konsensus. Neis tingimustes, isegi kui iial ei saa välistada, et sõjaliste operatsioonide käigus pannakse toime ÜRO põhikirjaga vastuolus olevaid akte, tuleb asjaolu, et sõjaline sekkumine leiab aset sellises kontekstis, arvesse võtta.

- 42 Teiselt poolt tuleb märkida, et vastavalt direktiivi 2004/83 artikli 4 lõike 3 punktile a tuleb samasugust tähtsust omistada ka asjaolule, et sõjalisi operatsioone läbiviivas riigis või riikides on sõjakuriteod karistatavad. Asjaolu, et nende riikide õiguskordades on normid, mille kohaselt sõjakuriteod on karistatavad, ning kohtud, kes tagavad sõjakuritegude eest tõhusad karistusmeetmed, tähendab, et väide, mille kohaselt nendest riikidest ühe sõjaväelane võib panna toime niisuguseid kuritegusid, on väheusutav, mistõttu ei tohi seda asjaolu mingil juhul tähelepanuta jätta.
- 43 Sellest järeldub, et niisugustes tingimustes peab isik, kes soovib saada pagulasseisundit direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e alusel, piisava usutavusega tõendama, et üksus, kuhu ta kuulub, viib läbi talle ülesandeks pandud operatsioone või on seda varem teinud tingimustes, milles on väga tõenäoline, et pannakse toime sellist laadi tegusid, millele viidatakse selles sättes.
- 44 Kolmandaks, kuna tagakiusamisaktid, millele pagulasseisundi taotleja viitab, peavad direktiivi 2004/83 sätete kohaselt tulenema tema teenistusest keeldumisest, peab see keeldumine olema ainus vahend, mille abil taotleja saab vältida väidetavates sõjakuritegudes osalemist. Selles osas tuleb hindamisel, mida peavad läbi viima siseriiklikud ametasutused, vastavalt direktiivi 2004/83 artikli 4 lõike 3 punktile c arvesse võtta eeskätt asjaolu, et käesoleval juhul taotleja mitte ainult ei liitunud vabatahtlikult relvajõududega, kui need olid juba kaasatud Iraagi konfliktis, vaid pärast esimesel selles riigis viibimisel nende koosseisus teenimist pikendas ta oma lepingut nimetatud relvajõududega.
- 45 Sellest järeldub, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu seitsmendas küsimuses viidatud asjaolu, et pagulasseisundi taotleja hoidus kasutamast menetlust, mis andnuks talle sõjaväeteenistusest keelduja staatus, välistab igasuguse kaitse andmise direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e alusel, välja arvatud siis, kui nimetatud taotleja tõendab, et ühtki seda laadi menetlust ei olnud tema konkreetses olukorras võimalik kasutada.
- 46 Kõiki neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele seitsmele küsimustele vastata, et direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e tuleb tõlgendada järgmiselt:
- nende sätetega on hõlmatud kõik sõjaväelased, sealhulgas ka logistiline ja abipersonal;
 - nendes sätetes peetakse silmas olukordi, kus läbitav sõjaväeteenistus iseenesest eeldab konkreetses konfliktis sõjakuritegude toimepanemist, sealhulgas olukorrad, kus pagulasseisundi taotleja osaleb vaid kaudselt nende kuritegude toimepanemises, kuna oma teenistusülesandeid täites pakub ta mõistliku usutavusega vältimatut abi nende kuritegude ettevalmistamisel või täideviimisel;
 - nendes sätetes ei peeta silmas eranditult neid olukordi, kus on tõendatud, et sõjakuriteod on juba toime pandud või võivad kuuluda Rahvusvahelise Kriminaalkohtu jurisdiktsiooni alla, vaid ka neid, kus pagulasseisundi taotleja suudab tõendada, et niisuguste kuritegude toimepanemine on väga tõenäoline;
 - faktide hindamine, mida peavad üksnes siseriiklikud ametiasutused kõnealuse teenistusolukorra kvalifitseerimiseks kohtu kontrolli all läbi viima, peab tuginema tõendite kogumile, mis kõiki kõnealuseid asjaolusid – eeskätt neid, mis puudutavad kõiki asjaomaseid fakte, mis on seotud päritoluriigiga taotluse kohta otsuse tegemise ajal ning taotleja individuaalset positsiooni ja isiklike asjaolusid – arvesse võttes saab tõendada, et see teenistusolukord võib usutavalt viia väidetavate sõjakuritegude toimepanemiseni;

- hindamisel, mis on siseriiklike ametiasutuste ülesanne, tuleb arvesse võtta asjaolu, et sõjaline sekkumine põhineb Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu mandaadil või rahvusvahelise üldsuse konsensusel, ning et sõjalisi operatsioone läbiviivas riigis või riikides on sõjakuriteod karistatavad, ja
- teenistusest keeldumine peab olema ainus vahend, mille abil pagulasseisundi taotleja saab vältida väidetavates sõjakuritegudes osalemist, ning järelikult asjaolu, et ta hoidus kasutamast menetlust, mis andnuks talle sõjaväeteenistusest keelduja staatuse, välistab igasuguse kaitse andmise direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e alusel, välja arvatud siis, kui nimetatud taotleja tõendab, et ühtki seda laadi menetlust ei olnud tema konkreetses olukorras võimalik kasutada.

Kaheksas küsimus

- 47 Oma kaheksanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkte b ja c tuleb tõlgendada nii, et seal viidatud tagakiusamisaktide hulka tuleb arvata ka meetmed, mida sõjaväelane on pidanud kannatama sõjaväeteenistusest keeldumise tõttu, näiteks vabaduskaotusliku karistuse määramine, sõjaväest väljaheitmise koos kõikide sõjaväeliste auastmete äravõtmisega ning sellega seotud ühiskondlik halvaksapanu ja ebasoodsasse olukorda sattumine.
- 48 Arvestades kaalutlusi, millele ta tugines seoses eelmiste küsimustega, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohut mõista nii, et ta seob käesoleva küsimuse ainult eeldusega, et siseriiklike ametiasutuste, kelle ülesanne on hinnata põhikohtuasja kaebaja taotlust, arvates ei ole piisavalt tõendatud, et teenistus, mille täitmisest ta keeldus, oleks eeldanud sõjakuritegude toimepanemist.
- 49 Neis tingimustes tuleb esmalt märkida, et direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punktides b ja c viidatakse ametivõimude poolt vastu võetud aktidele, mille diskrimineeriv või ebaproportsionaalne olemus peab selle artikli lõike 1 kohaselt olema teatud raskusastmega – nagu on meenutatud ka käesoleva kohtuotsuse punktis 25 –, et neid võiks käsitada põhiõiguste rikkumisena, mis seisneb tagakiusamises Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A tähenduses.
- 50 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktis 80 märkinud, tuleb hinnates, kas põhikohtuasja kaebajale tema päritoluriigis süüdistuse esitamine või karistamine sõjaväeteenistusest keeldumise eest on ebaproportsionaalne, kaaluda, kas sellised aktid ulatuvad kaugemale sellest, mida asjaomasel riigil on vaja, et teostada oma legitiimset õigust relvajõududele.
- 51 Isegi kui selle vajaduse hindamine eeldab, et võetaks arvesse ka erinevat laadi tegureid – nimelt poliitilisi ja strateegilisi –, millel tuginevad selle õiguse legitiimsus ja selle teostamise tingimused, ei võimalda Euroopa Kohtule esitatud toimiku materjalid teha järeldust, et niisugune õigus peaks põhikohtuasja kontekstis olema kahtluse alla seatud, et selle õiguse teostamine ei õigustaks teenistusest lahkuda soovivatele sõjaväelastele kriminaalkaristuse mõistmist või sellisel juhul nende sõjaväest väljaheitmist.
- 52 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud tõenditest ilmneb, et põhikohtuasja kaebajat ohustab deserteerimise eest 100 päeva kuni 15 kuu pikkune vangistus, mis võib ulatuda isegi 5 aastani, ei võimalda miski Euroopa Kohtule esitatud toimikust järeldada, et niisugused meetmed ületavad ilmselgelt seda, mida asjaomasel riigil on vaja, et teostada oma legitiimset õigust relvajõududele.
- 53 Siiski on siseriiklike ametiasutuste ülesanne hinnata selles osas kõiki asjakohaseid fakte, mis on seotud pagulasseisundi taotleja päritoluriigiga, sealhulgas – nagu on sätestatud ka direktiivi 2004/83 artikli 4 lõike 3 punktis a – päritoluriigi õigusnormid ja nende kohaldamise viis.

- 54 Lisaks, mis puudutab kõnealuste aktide diskrimineeriva olemuse kindlakstegemist, siis tuleks kontrollida, kas relvajõududele legitiimsel õiguse teostamist reguleerivate õigusnormide eesmärgi arvesse võttes võib teenistusest keelduvate sõjaväelaste olukord olla teiste inimeste olukorraga võrreldav, et uurida, kas esimestele määratavad karistused võivad olla ilmselgelt diskrimineerivad. Euroopa Kohtule esitatud toimiku materjalid ei võimalda teha järeldust, et käesoleval juhul oleks tegemist niisuguse võrreldava olukorraga. Igal juhul on siseriiklike ametiasutuste ülesanne seda kontrollida.
- 55 Lõpetuseks, eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuses mainitud „sellega seotud ühiskondlik halvaksapanu ja ebasoodsam olukord” näivad olevat üksnes nende meetmete, süüdimõistmise või karistamise tagajärjed, millele viidatakse direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punktides b ja c, ning neid ei saa seetõttu vaadelda iseenesest kui meetmeid, süüdimõistmist või karistamist.
- 56 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kaheksandale küsimusele vastata, et direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkte b ja c tuleb tõlgendada nii, et niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas ei näi meetmed, mida sõjaväelane on pidanud taluma sõjaväeteenistusest keeldumise tõttu – näiteks vangistuse määramine või sõjaväest väljaheitmine –, arvestades asjaolu, et asjaomane riik teostab legitiimselt oma õigust relvajõududele, niivõrd ebaproportsionaalsed või diskrimineerivad, et need kuuluksid nendes sätetes viidatud tagakiusamisaktide hulka. Siseriiklike ametiasutuste ülesanne on siiski seda kontrollida.

Kohtukulud

- 57 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta artikli 9 lõike 2 punkti e tuleb tõlgendada järgmiselt:
 - nende sätetega on hõlmatud kõik sõjaväelased, sealhulgas ka logistiline ja abipersonal;
 - nendes sätetes peetakse silmas olukordi, kus läbitav sõjaväeteenistus iseenesest eeldab konkreetses konfliktis sõjakuritegude toimepanemist, sealhulgas olukorrad, kus pagulasseisundi taotleja osaleb vaid kaudselt nende kuritegude toimepanemises, kuna oma teenistusülesandeid täites pakub ta mõistliku usutavusega vältimatut abi nende kuritegude ettevalmistamisel või täideviimisel;
 - nendes sätetes ei peeta silmas eranditult neid olukordi, kus on tõendatud, et sõjakuriteod on juba toime pandud või võivad kuuluda Rahvusvahelise Kriminaalkohtu jurisdiktsiooni alla, vaid ka neid, kus pagulasseisundi taotleja suudab tõendada, et niisuguste kuritegude toimepanemine on väga tõenäoline;
 - faktide hindamine, mida peavad üksnes siseriiklikud ametiasutused kõnealuse teenistusolukorra kvalifitseerimiseks kohtu kontrolli all läbi viima, peab tuginema tõendite kogumile, mis kõiki kõnealuseid asjaolusid – eeskätt neid, mis puudutavad kõiki asjaomaseid fakte, mis on seotud päritoluriigiga taotluse kohta otsuse tegemise ajal

ning taotleja individuaalset positsiooni ja isiklike asjaolusid – arvesse võttes saab tõendada, et see teenistusolukord võib usutavalt viia väidetavate sõjakuritegude toimepanemiseni;

- hindamisel, mis on siseriiklike ametiasutuste ülesanne, tuleb arvesse võtta asjaolu, et sõjaline sekkumine põhineb Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu mandaadil või rahvusvahelise üldsuse konsensusel, ning et sõjalisi operatsioone läbiviivas riigis või riikides on sõjakuriteod karistatavad, ja
- teenistusest keeldumine peab olema ainus vahend, mille abil pagulasseisundi taotleja saab vältida väidetavates sõjakuritegudes osalemist, ning järelikult asjaolu, et ta hoidus kasutamast menetlust, mis andnuks talle sõjaväeteenistusest keelduja staatuse, välistab igasuguse kaitse andmise direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkti e alusel, välja arvatud siis, kui nimetatud taotleja tõendab, et ühtki seda laadi menetlust ei olnud tema konkreetses olukorras võimalik kasutada.

2. Direktiivi 2004/83 artikli 9 lõike 2 punkte b ja c tuleb tõlgendada nii, et niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas ei näi meetmed, mida sõjaväelane on pidanud taluma sõjaväeteenistusest keeldumise tõttu – näiteks vangistuse määramine või sõjaväest väljaheitmine –, arvestades asjaolu, et asjaomane riik teostab legitiimselt oma õigust relvajõududele, niivõrd ebaproportsionaalsed või diskrimineerivad, et need kuuluksid nendes sätetes viidatud tagakiusamisaktide hulka. Siseriiklike ametiasutuste ülesanne on siiski seda kontrollida.

Allkirjad